

fitio earum obtinere debeat, cum à Principe Ecclesiastico confessio facta fuerit; longe enim diversum est unum ab alio, nec sumus in casu, in quo Princeps recusat contra se ipsum leges illas admittere, sed cum alius tertius contendit easdem leges observari debere contra alium, cujus res à Principe alienata fuerit, vel quocunque alio modo concessa, eo magis, quod non subsistit ratio illa: Ecclesia non recipit jura illa contra se; ergo nec pro se recipere debet: imò ex his, quæ hæcenus diximus, manifestè subvertitur.

Deinde, quia inter Laicos, & ubi nullum datur Ecclesiasticarum, vel Ecclesiasticarum personarum præjudicium, nulla potest constitui differentie ratio inter Pontificem maximum, & alios Principes sæculares, ut malè constituit prædictus Author ubi supra, dict. num. 9. cum dict. l. omnes, & dict. l. bene à Zenone, generaliter procedant in omni Principe habente jura imperii, & non recognoscendo Superiorem, ut infinitos referens advertit Dues. d. regul. 238. vers. Quinto limita. Socin. d. regul. 424. vers. Primo fallit, Autontus Gabriel Portius, & alii in numeri in initio hujus capituli præcitati. Quis igitur cordatè rem hanc inspiciens, contrarium in Romano Pontifice audebit constituere? cujus tanta potestas est, ut alterius etiam maximi cujusque Principis potestatem superet, ut latissime, atque elegantissime probavit Aldebrandinus in cons. 1. per tot. vol. I. & de his hæcenus. De aliis verò, quæ ad hanc materiam pertinent, videri possunt in quos supra retulimus n. 2. & omnis quamplurimis, notandum erit Joannis Vincentii Honded cons. 38. lib. 2. ubi plenè in proposito scribit, & ultra alios discutit, utrum decisio dict. l. bene à Zenone, & similia procedere debeat, si Princeps vel filius cesserit jura ex causa confiscationis, ut ibi videri poterit ex n. 35. usq; ad n. 57.

CAPUT VI.

De captatoria voluntate & de remissa in arbitrium alterius.

De captatoria voluntate, item de ea, quæ in arbitrium alterius, vel in liberam cuiusque voluntatem confertur: dilucida, & absoluta, brevis tamen, & distincta interpretatio traditur, communes ibidem DD. resolutiones expendantur, legibus hujus Regni noviter applicantur, & effectu res ista ad praxim, expeditius, quam antea erat, declarata relinquuntur; deinde ad quæstionem inferuntur, utrum meliorandi alicum ex filiis, vel nepotibus, facultas in voluntatem alterius à parentibus possit committi? quid, si dictum sit: *Melioro unum ex filiis meis, quem uxor mea, vel alius elegerit, vel Concedo facultatem uxori meæ, vel alteri, meliorandi unum ex filiis, vel nepotibus meis: five uxor mea, vel alius, si voluerit, meliorat unum ex filiis meis; aut Ex 3. & 5. bonorum parte, si velit, in aliquem ex filiis meis Primogenium instituat.* Quid denique, si non designata melioratione, neque qualitativè, neque quantitativè, arbitrio, vel ad arbitrium alicujus, unum ex filiis suis meliorari testator dixerit; ubi, quæ ab aliis dicta erant hucusque, breviter recensentur, & nonnullis noviter, & melius quam hæcenus adnotatis, vera, & distincta resolutio traditur, & l. 31. Tauri, germanus sensus detegitur.

SUMMARIUM.

1 Author reddit rationem, quæ motus est principaliter, et materiam hujus Capituli scriberis.

- 2 Captatoria voluntas, quæ Senatus consulto improbat, quæ sit? & num. sequent.
- 3 Captatoria voluntas diversa est ab ea, quæ ex alieno pendet arbitrio, vel quæ in alterius voluntatem confertur, & num. sequent.
- 4 Captare quid? & ibidem Connani verba relata.
- 5 L. captatorias, 70. ff. de hæredibus instituendis, explicatur.
- 6 L. Clemens patronus, §. finali, ff. de hæredibus instituendis, rectè intellecta per Cujacium.
- 7 Captatoria voluntas, utrum permittatur favore pie cause, & num. seq.
- 8 Prefatum dubium minimè decisum, nec etiam aliquo modo tactum, in cap. cum tibi, de testamentis.
- 9 Textum in cap. cum tibi, de testamentis, non loqui de captatoria voluntate, sed de dispositione, quæ in alterius arbitrium, aut voluntatem confertur.
- 10 Doctores deceptos communiter, qui quæstionem superiorem tractantes, terminos prefatos confundunt, & Scribentium decisiones allegant, quæ non loquuntur de captatoria voluntate, sed de dispositione, quæ ab alieno pendet arbitrio, quo diversum est, ac separatum in quæstionem moveri debuit.
- 11 Didaci Covar. sententiam in quæstione proposita supra, num. 7. temperandam, ac intelligendam, prout optimè, ac verè intellexit Sarmientus, nec posse extra casum ab eo consideratum, captionem, aut dolunt intervenire.
- 12 Recentiores nonnullos, indistinctè nimis, aut valde generaliter in quæstione superiori loquutos.
- 13 Captatoriam dispositionem, statuto, lege, vel consuetudine posse permitti.
- 14 Adhuc tamen, nullo jure permissam.
- 15 Nam in primis, jure civili, ex Senatus consulto captatoria dispositiones improbantur.
- 16 Jus verò Pontificium circa captatoriam voluntatem nihil disposuit, sed de alia, & diversa dispositione, aut voluntate tractavit.
- 17 Jus autem Regium nihil novum induxit, nec antiquum alteravit, sed jus commune quoad captatorias dispositiones intactum, & illatum reliquit, sic, ut nec eas reprobaverit expressè, nec aliquo modo permisit.
- 18 Hæredis institutionem, vel legatum favore pie cause ab alieno arbitrio, vel à libera voluntate posse pendere; hunc tamen casum separandum ab eo, de quo agitur supra num. 7. prout hoc numero advertit Author, & supra num. 10.
- 19 De intellectu text. in cap. cum tibi, de testamentis: remissive.
- 20 Institutionem illam: Quos Titius voluerit, hæredes instituto, vel aliter quocunque modo in alterius voluntatem collatam, vitiosam esse, & à Veteribus improbatam.
- 21 Ultima testatoris dispositio, aut voluntas, quare ex alterius voluntate pendere non possit?
- 22 Hippol. Riminald. latè, & eleganter tractasse materiam hujus capituli in consil. 598. per totum. lib. 5.
- 23 Institutio incerti de certis, utrum voluntati alterius committi possit, tam de jure communi, quam de jure Regio, ex decisione l. 31. Tauri, ubi Scribentium quorundam hujus Regni sententia probatur.
- 24 Institutio hæredis in arbitrium alterius collata, utrum de jure communi valida esse debeat? sic, ut distinguatur, an in liberam alterius voluntatem confertur, an in arbitrium, prout in relicto particularibus distinguitur, & num. seqq.
- 25 Institutio hæredis in arbitrium alterius confertur potest, ex sententia Castrensis, quæ fortius quam hæcenus corroboratur, & defenditur infra numero 29. ubi vide.
- 26 L. illa institutio, 32. ff. de hæredibus instituendis, verus sensus adducitur.
- 27 Decii consideratio, in consil. 494. ante finem, concludenti & nova ratione destruitur.

28 Sarmi.

- 28 Sarmienti dubium contra sententiam Castrensis juridica & vera ratione sublatum.
- 29 Institutio hæredis in arbitrium alterius confertur non potest, sicut nec in voluntatem ejusdem, ex sententia Cumani; quæ inspecto jure communi non placet Authori, ut supra probavit ex num. 25. sed per leges quasdam Partite, probari videtur, sic, ut ipsæ leges ideo forsitan factæ sint, ut rem hanc jure communi non decisam deciderent, vel ut dubium & altercationem Doctorum submoverent.
- 30 Prefatum dubium cessare hodie, post decisionem l. 31. Tauri, quæ est l. 5. tit. 4. lib. 5. novæ Compilationis, nova Authoris consideratio in hac materia.
- 31 Voluntas cujusque testatoris, ut alterius dispositioni possit committi, etiam liberè, lege vel statuto efficit potest.
- 32 Legatum relicto in arbitrium, vel in voluntatem ipsius legatarii validum esse.
- 33 Adjecta tamen conditione, si velit, aut si voluerit, conditionale esse, nec ad hæredes transmitti, nisi legatarius declaret se velle, prout hoc numero declaratur.
- 34 L. si ita expressum, ff. de condit. & demonstrat. explicatur.
- 35 Legatum, vel fideicommissum in meram hæredis voluntatem relicto, non valere; in arbitrium tamen, vel arbitrio hæredis posse relinqui.
- 36 Legatum cum arbitrio hæredis relinquitur, ex boni viri arbitrio, legatario debetur, si hæres arbitrari nolet, aut sit in mora arbitrandi, sive arbitretur alter, quam bonus vir arbitraretur; & vide infra num. 50.
- 37 Legatum cum in arbitrio hæredis ponitur, ex lege quadam Partite omnino debetur, nisi hæres justam habeat contradicendi causam, & vide infra, n. 50. ubi dict. l. Partite explicatur.
- 38 Legatum in voluntatem hæredis collatum, ex lege quadam Partite validum esse, atque ex nutu hæredis omnino pendere, sic, ut in ejus voluntate positum sit, rem dare, vel non dare legatario; quod de jure communi secus erat, quia initio legatum nullius momenti fuerat.
- 39 Dispositionem legis Partite in casu superiori loquentis, ex decisione l. 3. Tauri, confirmatam videri, nova Authoris consideratio in hac materia.
- 40 Legatum, vel fideicommissum in liberam, & absolutam cujusque tertii voluntatem confertur non potest; ut: *Lego Titio centum, si Sempronius voluerit: in arbitrium tamen confertur potest, quod ad arbitrium boni viri reducitur.* & de ratione differentie, vide infra num. 44. in fine.
- 41 Legatum posse confertur in voluntatem liberam alterius, quam hæredis, ex sententia quorundam, quæ hoc num. & seq. improbat.
- 42 Emmanuelis Coste, & D. Francisci Sarmienti opinio quadam contra Commune consuetatur, & Commune defenditur, & num. seq.
- 43 L. 1. ff. de legatis 2. verus sensus traditur, & Cumani interpretatio recipitur.
- 44 L. senatus, §. legatum, ff. de legatis 1. explicatur, & commune interpretatio probatur.
- 45 Legatum in liberam cujusque tertii voluntatem, ex legibus Partite confertur non potest, sicut nec de jure communi confertur poterat.
- 46 Legata, ac etiam dispositiones alia particulares quæcumque, ex legibus Tauri, in voluntatem alterius validè conferuntur, ex sententia Petri de Peralta, quæ ab Authore probatur, & supra, num. 39.
- 47 Legatum certa quantitatis, aut certa speciei, relicto alicui, si Titius arbitratus fuerit, non esse purum, sed conditionale, ac per consequens Titio non arbitrante, vel arbitrari nolente, aut in mora arbitrandi existente, legatum corrumpere, sicut defectu cujuslibet conditionis, ex sententia communi.
- 48 Contra, ex sententia Cumani, Socini, & aliorum, quæ num. seqq. per Authorem probatur.
- 49 Legatum in specie proposita supra n. 47. purum esse, & non conditionale, cum Socino, & Cumano contra Commune.
- 50 Legatum arbitrio, vel ad arbitrium hæredis, aut commissarii, vel alterius cujusque relicto, illo non arbitrante, vel arbitrari nolente, non corrumpere, sed ad arbitrium boni viri recurrendum esse, prout hoc numero latius dicitur, ubi res ista melius quam antea erat, aperitur, ac nonnullæ leges Regiæ noviter, & verè explicantur.
- 51 Substantia dispositionis in alterius voluntatem confertur non potest; qualitas verò, vel accessorium, hoc est, personarum electio, vel declaratio tantum de jure confertur.
- 52 Roderici Suarez singularia verba in proposito referuntur.
- 53 Pater si dicat, quod meliorat unum ex filiis, quem uxor, vel commissarius elegerit, dispositio valet, prout hoc num. & seq. declaratur.
- 54 Pater si melioravit unum ex filiis, non designata melioratione, neque qualitativè, neque quantitativè, sed eo dumtaxat dicto, quod meliorabat unum ex filiis, arbitrio, vel ad arbitrium Sui, vel in eo quod Sui fuisset arbitratus, valebit melioratio; tamen prius debet fieri executio, & declaratio quantitatis, quam melioratio petit valeat per melioratum.
- 55 Meliorandi alicum ex filiis facultas, si concedatur alicui, & is meliorare, sive nominare alicum ex filiis ad meliorationem noluerit; omnes filii equaliter admittentur.
- 56 Pater si dicat: Concedo facultatem; vel, do potestatem uxori meæ, vel alicui alteri meliorandi unum, vel duos ex filiis vel nepotibus, utrum melioratio valeat? ubi in primis Telli Ferdinandez sententia refertur, & præcipuum ejus fundamentum adducitur.
- 57 Deinde alia, & contraria sententia profertur, & circa fundamenta illius nonnulla noviter, & verè adnotantur.
- 58 Author, ut in quæstione superiori suam sententiam interponat, nonnulla præmittit, quæ verissima putat, nec ab aliquo hæcenus sic fuerunt excogitata; & tandem Joannis Gutierrez resolutionem tuetur, & num. sequent.
- 59 L. 31. Tauri, verus, & germanus sensus adducitur, & vide num. præced.
- 60 Prefatio legis, causam finalem dispositionis ostendit, & mentem condentis declarat.
- 61 Petri de Peralta sententia relata supra, n. 39. & num. 46. pro resolutione Authoris adducitur, & num. seq.
- 62 Melioratio Tertii, & Quinti, est legatum, aut saltem prælegatum, & quota pars bonorum, non hæreditatis.
- 63 Meliorare, aut non meliorare si in voluntate uxoris, vel commissarii, ita liberè positum sit, ut nihil disponere, aut exprimere testator voluerit, sed dumtaxat dixerit, quod si velit uxor, vel commissarius, meliorat, aut meliorare possit unum ex filiis testatoris ipsius, aut ex tertia bonorum substantia, si velit, in aliquem ex filiis primogenium instituat, utrum dispositio valeat?
- 64 Roderici Suarez locus relatus supra num. 52. explicatur.

De captatoria voluntate, item de ea, quæ in arbitrium, vel in voluntatem alterius cujusque confertur, quamvis in mille locis permulti Authores & plena quidem manu scripserint; plurima tamen sunt, quæ idistinctè nimis traduntur, & majori explicatione indigent, idcirco, quia materia hæc utilis est, & frequenter contingens, multumque ab Scribentibus involuta